

morju, toliko se je je izpremenilo v sneg in v led, ki je v ledeni dobi pokrival trda tla na debelo, tako da je v nekaterih krajih segal celo do vrha gorá.

Ko je pa po ledeni dobi prišlo solnce zopet k svoji moči, in ko se je jel tajati sneg in led po vseh zamrznjenih deželah, po ravninah in po gorah, tedaj je nastopila grozovita povodenj, velikanski potop.

Ta povodenj je divjala po prostranih deželah, razgrebaje prejšnje rahleje zgornje sklade do trdega podnožja, in nanesele nove nasipe. Silno je izpreminjevala obraz otajanih, snega in ledu oproščenih pokrajin. Izpremenila je ledenodobna povodenj meje jezer, pre-

trgala in odprla njih obronke, zalila in podsula doline in ravni, premaknila struge velikih potokov in rek. Izpremenila je morske bregeve; da, celo morju je prestavljala meje. — Tam v oni dolini je stalo jezero, vode njegove so segale visoko gori do zgornjih pečin. Ob skaloviti steni še sedaj vidiš mogočno skalo z ročnikom, na katerega so privezovali tedanji prebivalci svoje iz debel izdobljene plutve in čolne. Jezera ni več, povodenj je prodrla tisti obronek, ki mu je zapiral odtok v dolino. Obronka ni, krog in krog nič kot razvaline in plazi. A te poplave so pognojile poljane in pripravile plodovito polje potomcem.

(Dalje.)

Književnost.

Slovenska književnost.

Knjige „Slovenske Matice“ za l. 1898.

(Dalje.)

„Slov. Matica“ in „Zvon.“ Predno objavimo nadaljnje ocene laniških knjig naše Matice, izpregovorimo nekaj besed o Zvonovem napadu (v 5. št.) na društveni odbor, oziroma na knjižni njegov odsek.

Tudi mi ljubimo odkrito in odločno besedo, zato v poslednji številki nismo z rokavicami otipavali Glaserjeve Zgodovine, temveč smo drezali vanjo z nožem pravične kritike.¹⁾ Toda jedna knjiga ni še ves knjižni zavod. Ako se vidi iz števila in iz vsebine knjig, da je društveni odbor v težavnih razmerah storil, kar je mogel, ni pravično navaliti mu na glavo celo vrsto očitania, s katerim se dela celemu društvu škoda, ker se občinstvo odvrta od njega.

Jedino očitane, katero je pravično, je zaradi poznega izdajanja knjig. To kaj radi tudi mi podpišemo in srčno želimo, da bi se knjige točno izdajale vsako leto o božiču. S potrebno pridnostjo bodo odločilni možje — trdno upamo — pač ustregli tej vsestranski želji in s tem rešili tudi odbor očitania. Sicer pa to ni nikakor tak greh, da bi odbor ne smel upati prizanašanja pri vseh blagohotnih društvnikih. Saj tudi „Matica Hrv.“, ki je vzorno

književno društvo, ne more izdajati knjig tedaj, kadar bi morala po letnem obroku.

„Zvon“ oponaša odboru, da nima „ustanovljenega knjižnega programa“. Ali ima „Zvonov“ kritik knjižni odsek Slov. Matice res za četo brezsmislicev, ki k večjemu z debelimi očmi gledajo, kadar jim kdo ponudi kak rokopis? Pač se odbor lahko obrne do tega in onega pisatelja in mu poveri kako delo: a s tem si tudi veže roke in ne odkloni lahko dela tudi tedaj ne, ako mu ne ugaja. „Zvon“ bi utegnil v tem slučaju odboru očitati, da ima samo nekake izbrane ali privilegirane pisatelje, četudi svoji nalogi niso kos.

Tudi „osnova mnogoglavega knjižnega odseka“ ocenjevacu ni všeč. Kdo vé, zakaj ne! Ali bi spise temeljiteje in bolje presojali, ako bi jih bilo manj? Ali bi bil morda ocenjevalec zadovoljen tedaj, ko bi bil on sam na mestu tega grozovitega mnogoglavega odseka? Vprašamo: Ali je prav, da kdo oponaša Matici tako stvar, ki ji je vsekako v korist? Naj je tudi mnogoglav ta odsek, vendar vlada med udi (hvala Bogu, kar se Matice tiče!) kakor medsebojno zaupanje, tako tudi soglasje. In v tem mnogoletnem mirnem in jedinstvenem delovanju odborovem in odsekovem ima slovenski narod — dejali bi — vzgled, kako naj deluje za napredek mirno, stanoovitno, pogumno, pa tudi modro.

„Naj se slavni knjižni odsek vendar že okani ponosne misli, da je Matica poklicana, da Slovencem nekoliko nadomesti — znanstveno akademijo.“ Tako hoče „Zvonov“ pisatelj napuha ozdraviti knjižni odsek. No, taki nasveti so čisto nepotrebni. Knjižni odsek

¹⁾ Popraviti pa moramo misel našega ga. kritika (str. 287) zastran psevdonima „Carmen“. Neki prijatelj nam je trdno dokazal, da je „Carmen“ zares psevdonim za ga. pisatelja in pesnika Fr. Meška.

je vesel, da more poslati kako dobro knjigo med narod; da bi Matica nadomestovala znanstveno akademijo, tega si nihče ne domišljuje. Le pokojni predsednik Marn je edenkrat izrekel to lepo frazo, ki je pa tako neškodljiva, da jo sme še kdo drug rabiti, ako hoče o Matici prijazneje pisati kakor „Zvon“.

Matične knjige niso vse pisane po enem pravopisu, — tega seveda ni smel prezreti dobrohotni ocenjevalec. Kar se nas tiče, puščali bi prostost onim pisateljem, ki se držé kake pisave iz prepričanja. Saj odgovoren za knjigo je pisatelj, kakor za vsebino, tako tudi za obliko.

Tudi papir jedne knjige je vzel „Zvonov“ pisatelj na piko. Nič hudega! Ako bomo zaradi slabega popirja in mnoge branja Glaserjevo knjigo kmalu obrabili, dobodemo kmalu drugo izdajo, kar je jako želeli. Ako otrok hitro raste, ne kupi mu oče rad dragih hlač.

Sicer pa želimo, da bi ocenjevalec prav Glaserjevo knjigo preštudiral nekoliko globlje kakor do kakovosti papirja. Potem utegne spoznati, da to delo letos še ni dovršeno, (kar pravi na str. 313, v. 1.)

Ako iz tega zgleda sklepamo na premišljenost cele kritike o Slov. Matici, ne moremo kdo vé kako visoko ceniti njenega očitania.

„Zvonov“ urednik ni skromen, kadar hoče komu kaj očitati. Pisali smo o tem že na drugem mestu. Zato mu svetujemo, da naj dobro pometa pred svojim pragom, sicer mu ne izostane zaslužen znak vihravosti.

Da, prav je, da kritikujemo, prav je, da govorimo odkrito: a predno grajamo, premislimo stvar dobro, da bo naša graja pravična in utemeljena, nikar pa da bi se rodila samo iz začasne in slučajne nezadovoljnosti.

Dr. Fr. L.

Slovenske narodne pesmi. Iz tiskanih in pisanih virov zbral in uredil dr. Karol Štrekelj. Četrty snopič. Str. 593—820. — S tem snopičem je končan I. zvezek. Zato je gosp. Štrekelj dodal snopiču tudi predgovor in je ta del posvetil „Vatroslavu Jagiću, v slovanski filologiji prvaku, za 6. dan julija 1898 l.“ Naš snopič podaja najpoprej nekaj legend (nadalje-

vanje 3. snopiča), nato pripovedne pesmi različne vsebine in naposled nekaj „živalskih pesmij“, t. j. takih, v katerih delujejo živali. Oblika, kritični aparat in pojasnila so v tem snopiču kakor v prejšnjih snopičih. Da ima veliko, neminljivo ceno prav ta način, katerega se je dosledno držal g. urednik, tega nam ni treba dokazovati.

Nikakor pa se ne strinjamo z vsem, kar je napisal g. urednik v predgovoru. Besedo o estetiki v III. odstavku naj bi bil izpustil: ugajala ne bo ne prijatelju ne neprijatelju. Še manj je na svojem mestu pojasnjevanje v IV. odstavku. Ker govori g. urednik dovolj umevno, moramo svojo misel povedati tudi mi. Odbor ni sprejel prav vseh pesmij, katere mu je predložil g. urednik. Kolikor vemo, izločil jih je prav malo in le take, ki niso primerne za obširno občinstvo. S tem ni stopil odbor na omejeno stališče, tudi ni izrekel, da so tiste pesmi „kvante“, „klafarske“ ali „kosmate“, kakor misli g. urednik: temveč oziral se je na to, da mora Slov. Matica delovati (čim največ more) med vsem Slovenstvom, da mora poštovati tudi mladostne čitatelje, da je večina bralcev takih, ki ne rabijo knjige „v znanstvene namene“, ki ne umevajo, kaj je „psihologija slovenskega naroda“, vendar pa jako radi čitajo narodne pesmi. Onim, ki si želé popolne izdaje, ustregel bo urednik lahko — ako bo hotel — brez Slov. Matice. Ali gu. uredniku ni prav, da število Matičarjev dosledno raste od leta do leta, da delajo za Matico soglasno domoljubi brez razločka, da se je oklepa ves omikan narod, da imajo in cenijo njene knjige tudi dijaki po šolah? Ali naj se to stališče omeji in naj se knjige izdajajo samo s strogo znanstvenega stališča? Da, tudi mi smo popolnoma za to, da je bolje izpustiti kako malo stvarco, katero kdo ponudi odboru, ki pa ni za splošno občinstvo, kakor zapirati Matici pot med širni narod. Zato naj nam g. urednik oprostí, da ga vljudno prosimo v imenu našega napredka, naj opušča take zagovore, ki so popolnoma nepotrebni, in so celó v nasprotju z društvom, ki „Narodne pesmi“ izdaje.

Dr. Fr. L.

